

บทที่ 8

การตรวจสอบและการ
ควบคุมการบริหารงาน
ภาครัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบ

1. การตรวจสอบสาธารณะโดยใช้หลักนิติรัฐ

บรรณเจ็ด สังคะเนติ (2547 : 23-24) ได้อธิบายคำว่านิติรัฐ ซึ่งอาจให้ความหมายว่าหมายถึงถึง รัฐ แห่งความมีเหตุผลอันเป็นรูปแบบที่ปกครอง ตามเจตนารมณ์ เจตจำนงโดยรวมที่มีเหตุผลและมีวัตถุประสงค์ที่ดีที่สุดสำหรับสังคมเป็นการทั่วไป จากการใช้ความหมายดังกล่าวอาจสรุปได้ว่านิติรัฐ คือรัฐที่ปกครองตามหลักเหตุผล เพื่อให้การอาศัย อยู่ร่วมกันของมนุษย์ทั่วไปเป็นไปอย่างสงบสุข

หลักการพื้นฐานของอำนาจอธิปไตย

อำนาจอธิปไตยเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของรัฐที่ทำให้รัฐสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมดำเนินการในการปกครองไปได้ เนื่องจากรัฐเป็นสิ่งที่ มนุษย์สร้างขึ้นประกอบเป็นสังคม ที่มีผู้ปกครองและผู้ที่อยู่ใต้ปกครองภายใต้กฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันเพื่อ เกิดความสงบสุข ดังที่มี ผู้ให้นิยามของค าว่า “ อำนาจ ” ในรัฐว่า (เกรียงไกร เจริญนาวัฒน์, 2554 : 69) “ อำนาจคือพลังแห่งเจตนาธรรม ซึ่งแสดงออกมาโดยผ่านทางบุคคลต่าง ๆ ที่ดำเนินการปกครอง กลุ่มชนกลุ่มหนึ่งและซึ่งเปิดโอกาสให้บุคคลต่าง ๆ เหล่านั้นอยู่เหนือกลุ่มชนโดยอาศัยกำลังและ อำนาจอันถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าอ านาจได้รับการค าจุนโดยก าลังเพียงอย่างเดียว อำนาจนั้นก็เป็ อำนาจทางพฤตินัยและจะสามารถเป็นอำนาจทางนิตินัยได้ก็โดยความยินยอมของผู้ที่อยู่ใต ปกครอง”

หลักการถ่วงดุล และคานอำนาจ (Check and Balance)

หลักการถ่วงดุลและคานอำนาจ เป็นหลักการที่อธิบายถึงลักษณะ ความสัมพันธ์ของการใช้อำนาจระหว่างสามฝ่าย กล่าวคือการถ่วงดุลระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหาร อำนาจบริหารกับอำนาจตุลาการ และอำนาจตุลาการกับอำนาจนิติบัญญัติ โดยมีการกำหนดกลไกของการถ่วงดุลการใช้อำนาจของแต่ละองค์กรไว้ตามกฎหมาย เพื่อให้องค์กรของรัฐซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจ จะต้องคำนึงถึงความชอบธรรมอยู่เสมอ หลักการถ่วงดุลอำนาจจึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานที่มาจากแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับ ความโปร่งใส (Transparency)

กรรณศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550 : 84)
กล่าวถึงหลักความโปร่งใสว่าเป็นกระบวนการ
ทำงาน กฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ ที่มีความเปิดเผยตรง
ไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถ
ถ่าย โอนได้อย่างเป็นอิสระ ประชาชนสามารถเข้าถึง
และรับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะของทาง
ราชการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

สุดจิต นิमितกุล (2549 : 17)

ได้กล่าวว่า หลักความโปร่งใส คือข้อมูลต่าง ๆ
ต้องตรงกับ ข้อเท็จจริงของการด าเนินการและ
ความสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่
เปิดเผยชัดเจนและ เป็นไปตามที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน (2552 : 6)

หลักความโปร่งใสระดับประเทศ ระดับภาครัฐและระดับ องค์กร ไว้ดังนี้

1. ในระดับประเทศ

ประชาชนมีอิสระในการสื่อสาร
สื่อมวลชนสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง
เต็มที่และมีจรรยาบรรณ มีการเปิดเผย
ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
อย่าง ตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจ
ง่าย

2. ในระดับภาครัฐ

การตัดสินใจและการปฏิบัติงานของ
ภาครัฐต้องมีความโปร่งใสเรื่อง นี้ เป็น
ประเด็นสำคัญในการตัดสินใจลงทุนที่
เหมาะสมของภาคธุรกิจ ข้อมูลข่าวสาร
ของภาครัฐช่วยให้ ภาคธุรกิจเอกชนและ
ประชาชนตัดสินใจได้ถูกต้อง

ลักษณะของความโปร่งใส

1) มองได้แต่ห้ามพูด ระบบการตัดสินใจ ปราบกฏและเปิดเผยต่อสาธารณะ แต่ประชาชนไม่สามารถออกความคิดเห็นได้

2) มองได้แต่ห้ามแตะ ต้อง ระบบการตัดสินใจปราบกฏและเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยประชาชนสามารถออกความคิดเห็นได้ แต่ไม่สามารถมีอิทธิพลโดยตรงต่อระบบการตัดสินใจ

3) มองได้และเล่นได้ ระบบการตัดสินใจปราบกฏ และเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยประชาชนสามารถออกความคิดเห็น และมีอิทธิพลหรือสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อระบบการตัดสินใจได้โดยตรง

การตรวจสอบและการควบคุมการบริหารงานภาครัฐ

1) การตรวจสอบและตรวจสอบและควบคุมแบบสืบค้น (Detective Control) ซึ่งเน้นในเรื่องของการค้นหาข้อบกพร่องหรือสิ่งผิดปกติที่อาจเกิดขึ้น

2) การตรวจสอบและตรวจสอบและควบคุมแบบแก้ไข (Corrective Control) ซึ่งเน้นในเรื่องการแก้ไขปัญหา

3) การตรวจสอบและตรวจสอบและควบคุมแบบป้องกัน (Preventive Control) ซึ่งเน้นในเรื่องการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดเสียหายตั้งแต่ในขั้นแรก

4) การตรวจสอบและตรวจสอบและควบคุมแบบชี้แนะ (Directive Control) ซึ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้บรรลุผล

การตรวจสอบ และควบคุมจาก ภายนอกโดย สถาบันที่ไม่เป็น ทางการ

สื่อมวลชน

- การเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับการท างานของข้าราชการเจ้าหน้าที่ และของหน่วยงานของรัฐ

หนังสือพิมพ์

- ข่าวปกติซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน
- จดหมายจากผู้อ่านหรือประชาชนทั่วไป
- บทความทางวิชาการหรือบทความพิเศษ
- ข่าวสังคมหรือข่าวคอลัมน์พิเศษ

โทรทัศน์

- ในกรณีของโทรทัศน์ก็เช่นเดียวกับวิทยุกล่าวคือหากมีข่าวที่ เกี่ยวข้องกับ ส่วนราชการหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจใดที่หน่วยงานนั้น ประสงค์จะดำเนินการสืบสวนสอบสวน

ประชาชนทั่วไป

- วัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งของงานราชการ
- หน้าที่ของส่วนราชการและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ
- มีการทุจริตประพฤติมิชอบหรือมีการปฏิบัติงานที่ขาดความ รับผิดชอบจนเกิดผลเสียหาย

ระบบตลาด

- เพื่อปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่และขนาดของภาครัฐดังกล่าวนี้อาจ กระทำได้ในหลายวิธีการเช่นการแปรสภาพกิจการของ รัฐให้เป็นของ เอกชนการลดการตรวจสอบและควบคุมการทำให้ถูกต้องตามกฎหมาย

สรุป ท้ายบท

องค์กรที่ใช้อำนาจ อธิปไตยที่ประกอบด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ ที่มีความเป็นอิสระจากกันแต่ก็ สามารถตรวจสอบ และถ่วงดุลซึ่งกันและกันตามระบอบ ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา

สำหรับองค์การที่กำหนดหน้าที่ในการตรวจสอบ สาธารณะไว้แก่ องค์การราชการมีบทบาทในการ ตรวจสอบภายในองค์การ ผู้มีบทบาทในการ ตรวจสอบคือผู้บังคับบัญชาในหน่วยงาน นอกจากนี้ ยังมีระบบตรวจสอบโดยสถาบันที่เป็นทางการ เช่น รัฐสภา ศาล องค์การอิสระ และ สถาบันที่ไม่เป็น ทางการ เช่น สื่อมวลชน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และกลไกของ ระบบตลาด